లుఖితా (దొరికిన వస్తువులు)

١٩ - بَابُ اللُّقَطَةِ

799. హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) నడచి వెళుతున్న దారిలో ఒక ఖర్జూర పండు క్రింద పడి వుండటం చూచి ఇలా అన్నారు - “ఇది సదఖా చేయబడిన (దానంగా ఇవ్వబడిన) దన్న అనుమానం రాకుండా ఉంటే నేను దీన్ని తప్పకుండా తినేవాణ్ణి.” (బుఖారీ, ముస్లిం)

(٧٩٩) عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِتَمْرَةٍ فِي الطَّرِيْقِ، فَقَالَ: «لَوْلاَ أَنِّي أَخَافُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّدَقَةِ لأَكَلْتُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

సారాంశం

దారిలో దొరికిన వస్తువు అతి సామాన్యమైనదైతే దాన్ని ఉపయోగించుకోవటం సమ్మతమేనన్న దానికి ఈ హదీసు తార్కాణం. ఆ వస్తువును ఎత్తుకున్న వ్యక్తి దాని గురించి ప్రకటన చేయవలసిన అవసరం లేదు. పరధ్యానం లేక అలసత్వం వల్ల క్రిందపడి‘పోయిన’ వస్తువులను మూడు తరహాలుగా లెక్కకట్టవచ్చు.

ఒకటి : ఆ వస్తువు అతి సామాన్యమైనదై ఉండాలి. సాధారణంగా తినే వస్తువు. షరీయత్ ప్రకారం అలాంటి వస్తువులను ఎత్తుకుని, శుభ్రంచేసి, బిస్మిల్లాహ్ అంటూ తినవచ్చు. అలా తినటం తప్పుకాదు.

రెండు : ఆ వస్తువు మామూలు వస్తువే గాని అది తినే వస్తువు మాత్రం కాదు. అటువంటి వస్తువును గురించి ప్రజల మధ్య మూడు రోజుల వరకూ ప్రకటన గావించాలి. ఉదాహరణకు: సాధారణ కత్తి, బెత్తం, కర్ర మొదలగునవి.

మూడు : ఖరీదైన వస్తువు. దీనికి సంబంధించి దైవప్రవక్త (స) ఆదేశం ఏమిటంటే, దాని గురించి ఒక ఏడాది కాలం పాటు ప్రకటిస్తూ ఉండాలి. నేటి ఆధునిక కాలంలో వార్తాపత్రికల ద్వారా, రేడియో, టీవీల ద్వారా కూడా ఈ మేరకు ప్రకటించవచ్చు. మస్జిదుల బయట జనం

వచ్చే పోయే మార్గంలోనూ, బహిరంగ సభలలో కూడా ప్రకటనలు చేయవచ్చు. ఈ ప్రకటనలపై వచ్చే ఖర్చును అవసరమైతే పోయిన వస్తువు యొక్క యజమాని నుండి వసూలు చేయవచ్చు. ఏడాది కాలం పాటు ప్రకటించిన మీదట కూడా ఆ వస్తువు యజమాని ముందుకు రాకపోతే, అప్పుడు ఆ వస్తువును వాడుకోవచ్చు. ఆ వస్తువును వాడుకుంటున్నప్పుడు (లేదా అమ్ముకుంటున్నప్పుడు) ముందు జాగ్రత్తగా దాని ఆనవాళ్లను జ్ఞాపకముంచుకోవాలి. ఒకవేళ ఏనాడయినా ఆ వస్తువు యజమాని వచ్చి ఆరా తీస్తే అప్పుడు దాని మూల్యం అతనికి చెల్లించవచ్చు.

(٨٠٠) وَعَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَسَأَلَهُ عَنِ اللُّقَطَةِ، فَقَالَ: اعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا، ثُمَّ عَرِّفْهَا سَنَةً، فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا، وَإِلَّا فَشَأْنُكَ بِهَا، قَالَ: فَضَالَّةُ الْغَنَمِ؟ قَالَ: هِيَ لَكَ، أَوْ لِأَخِيكَ، أَوْ لِلذِّئْبِ، قَالَ: فَضَالَّةُ الْإِبِلِ؟ قَالَ: مَا لَكَ وَلَهَا؟ وَمعهَا سِقَاؤُهَا، وَحِذَاؤُهَا، تَرِدُ الْمَاءَ، وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ، حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

800. హజ్రత్ జైద్ బిన్ ఖాలిద్ జుహనీ (రజి) కథనం : ఒక వ్యక్తి దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) సన్నిధికి వచ్చి దొరికిన వస్తువు గురించి సందేహం వెలిబుచ్చగా ఆయన (సఅసం) ఇలా చెప్పారు : "ఆ సంచినీ, దాని మూతి కట్టును గుర్తుంచుకొని, ఒక ఏడాదిపాటు ఆ వస్తువు గురించి ప్రజలలో ప్రకటిస్తూ ఉండు. ఆ వస్తువు యజమాని వస్తే దాన్ని అతనికిచ్చివెయ్యి. రాకపోతే నువ్వు కోరినవిధంగా దాన్ని ఖర్చు పెట్టుకో." తరువాత ఆ వ్యక్తి తప్పిపోయిన మేక గురించి విచారించగా, "అది నీది. లేక నీ సోదరునిది లేక తోడేలుదవుతుంది" అన్నారు దైవప్రవక్త (సఅసం). మళ్లీ ఆ వ్యక్తి, తప్పిపోయిన ఒంటె విషయంలో ఏం చేయాలి? అని సందేహపడగా "దాని సంగతి నీకెందుకు? దాంతోపాటు దాని గిట్టెలు ఉన్నాయి. దాని యజమాని వచ్చి తోలుకెళ్ళే వరకు అది ఆకులు అలములు మేస్తూ, నీళ్ళు త్రాగుతూ తిరుగుతుంటుంది" అని సమాధాన మిచ్చారాయన (స). (బుఖారీ, ముస్లిం)

హదీసు ఉల్లేఖకులు

జైద్ బిన్ ఖాలిద్ జుహనీ (రజి) : ఈయన నామాంతరం అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్ లేదా అబూ తల్హా. మదీనాలో ఉండటం వల్ల మదనీగా కూడా పిలువబడ్డారు. అగ్రశ్రేణి సహచరులలో ఒకరుగా పరిగణించబడతారు. మక్కా విజయం సందర్భంగా బనూ జుహైన తెగ వారి ధ్వజం ఈయన చేతికి ఇవ్వబడింది. కూఫాకు తరలివచ్చారు. కూఫాలోనే హిజ్రీ 68 లేదా హిజ్రీ 78 లేదా హిజ్రీ 75లో మరణించారు.

(٨٠١) وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ آوَى ضَالَّةً فَهُوَ ضَالٌّ مَا لَمْ يُعَرِّفْهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

801. హజ్రత్ జైద్ బిన్ ఖాలిద్ జుహనీ (రజి) కథనానుసారమే దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఈ విధంగా ప్రబోధించారు : "ఎవరయితే పోయిన వస్తువును తన దగ్గరపెట్టుకుని దాని గురించి ప్రకటనగావించలేదో అతడు స్వయంగా దారితప్పాడు."

(ముస్లిం)

సారాంశం

దారిలో క్రిందపడివున్న వస్తువును, అది వేరితరుల చేతికి చిక్కితే దాని యజమానికి చేరదేమోనన్న అనుమానముంటే, అట్టి వస్తువును ఎత్తుకువచ్చి దాని గురించి అందరిమధ్య ప్రకటించాలి. ఆ వస్తువును సిసలయిన యజమానికి ముట్టజెప్పే ఉద్దేశ్యంతో దాన్ని భద్ర పరచాలి. ఇలా చేయటం సమంజసం. అయితే వస్తువును కాజేసే దురుద్దేశ్యంతో దాచిపెట్టి, దాని గురించి ప్రకటించకపోతే అది అధర్మమవుతుంది. అలా చేసినవాడు అపమార్గంలో తొలి అడుగు వేసినట్లే. కాబట్టి దారిలో కనబడిన ఇలాంటి వస్తువుల విషయంలో తాము న్యాయసమ్మతంగా వ్యవహరించలేమన్న అనుమానం ఏ కోశాన కలిగినా ఆ వస్తువు జోలికి పోకుండా ఉండటమే మంచిది.

(٨٠٢) وَعَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ وَجَدَ لُقَطَةً فَلْيُشْهِدْ ذَوَى عَدْلٍ، وَلْيَحْفَظْ عِفَاصَهَا، وَوِكَاءَهَا، ثُمَّ لَا يَكْتُمْ، وَلَا يُغَيِّبْ، فَإِنْ جَاءَ رَبُّهَا، فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا، وَإِلَّا فَهُوَ مَالُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالْأَرْبَعَةُ إِلَّا

802. హజ్రత్ అయాజ్ బిన్ హిమార్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రబోధనం : "ఎవరి కయినా పోయిన వస్తువు ఎక్కడన్నా దొరికితే అతడు ఇద్దరు న్యాయశీలురైన వ్యక్తులను దానికి సాక్షులుగా పెట్టు కోవాలి. అతడు స్వయాన ఆ వస్తువు మూతికట్టుడును, ముఖ్య అనవాళ్ళను

التِّرْمِذِيَّ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ خُزَيْمَةَ وَابْنُ الجَارُودِ وَابْنُ حِبَّانَ.

బాగా జ్ఞాపకముంచుకోవాలి. మరి ఆ వస్తువును గోప్యంగా ఉంచే ప్రయత్నం చేయకూడదు. తరువాత ఆ వస్తువు నిజ యజమాని వస్తే అతనే దాని అసలు హక్కుదారుడవుతాడు. ఒకవేళ (యజమాని) రాకపోతే అది అల్లాహ్ సొత్తు అవుతుంది. ఆయన తాను తలచిన వారికి దాన్ని అనుగ్రహిస్తాడు." (దీనిని అహ్మద్ మరియు 'నలుగురి'లో తిర్మిజీ తప్ప మిగిలినవారు ఉల్లేఖించారు. ఇబ్నె ఖుజైమ,ఇబ్నె జారూద్, ఇబ్నె హిబ్బాన్‌లు దీనిని ప్రామాణికమైనదిగా ఖరారు చేశారు)

సారాంశం

ఈ హదీసు ప్రకారం వస్తువు దారిలో దొరికిన సమయంలోనూ, వస్తువును యజమానికి ముట్టజెప్పే సమయంలోనూ ఇరువురు వ్యక్తులను సాక్ష్యంగా పెట్టుకోవటం వాజిబ్ (తప్పనిసరి) అని తెలుస్తోంది. ఇమామ్ షాఫయి (రహ్మ.లై) దృష్టిలో సాక్షులను పెట్టుకోవటం ముస్తహబ్ (అభిలషణీయం). ఇలా చేయటం సర్వవిధాలా శ్రేయస్కరం. ఎందుకంటే ఒక్కోసారి ఒక వస్తువు కోసం ఇద్దరేసి, ముగ్గురేసి వ్యక్తులు వచ్చి అది తమదేనని వాదించవచ్చు. అప్పుడది ఎవరికిచ్చేది? వ్యవహారం వివాదాస్పదంగా మారుతుంది. అందుకే ఆ వస్తువుకు సంబంధించిన ఆనవాళ్ళను నోట్ చేసుకుని, న్యాయశీలురైన ఇద్దరు వ్యక్తులను సాక్షులుగా ఎంపిక చేసుకుని ఉంటే పకడ్బందీగా ఆ వస్తువును సిసలయిన యజమానికి అందజేసే ఆస్కారం ఉంటుంది.

హదీసు ఉల్లేఖకులు

అయాజ్ బిన్ హిమార్ (రజి). సుప్రసిద్ధ సహాబి. తమీమ్ తెగకు చెందినవారు. 'బస్రా'లో స్థిరనివాస మేర్పరచుకున్నారు. హిజ్రీ 50వ సంవత్సరం వరకు జీవించి ఉన్నారు.

(٨٠٣) وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ التَّيْمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ لُقَطَةِ الْحَاجِّ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

803. హజ్రత్ అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ ఉస్మాన్ తమీమి (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) హాజీలు పోగొట్టుకున్న వస్తువులను ఎత్తుకోరాదని తాకీదు చేశారు. (ముస్లిం)

సారాంశం

హాజీల వస్తుసామగ్రిని ఇతరులు ఎత్తుకుపోరాదన్న ఉద్దేశ్యంతో ఇలా తాకీదు చేయటం జరిగింది. ఒకవేళ కనబడకుండాపోయిన హజ్ యాత్రికుల సామాన్లను, వస్తువులను వారికి ముట్టజెప్పే ఉద్దేశ్యంతో ఎత్తుకుంటే అందులో దోషం లేదు. ఎందుకంటే బుఖారీ, ముస్లింలలో పొందుపరచబడిన హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) ఉల్లేఖనంలో - దారిలో దొరికిన వస్తువులను ప్రకటన చేసే ఉద్దేశ్యంతో ఎత్తుకోవటం ధర్మసమ్మతమేనని అనబడింది.

హదీసు ఉల్లేఖకులు

అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ ఉస్మాన్ (రజి). అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ ఉస్మాన్ బిన్ ఉబైదుల్లాహ్ తైమి ఖురషీ. ఈయన తల్హా బిన్ ఉబైదుల్లా అన్న కుమారులు. సహాబిగా పరిగణించబడ్డారు. ఈయన దైవప్రవక్త (సఅసం) కాలంలో వున్నమాట నిజమేగాని దైవప్రవక్త (స)ను చూడలేదని ఒక వాదన ఉంది. హుదైబియా ఒప్పందం జరిగిన రోజున ఇస్లాం స్వీకరించారని కొందరు, మక్కా విజయం నాడు ముస్లిం అయ్యారని మరికొందరు అంటారు. హిజ్రీ 73వ యేట అబ్దుల్లాహ్ బిన్ జుబైర్ (రజి)తో కలసి యుద్ధం చేశారు.

(٨٠٤) وَعَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «أَلَا لَا يَحِلُّ ذُو نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ، وَلَا الْحِمَارُ الْأَهْلِيُّ، وَلَا اللُّقَطَةُ مِنْ مَالِ مُعَاهِدٍ، إِلَّا أَنْ يَسْتَغْنِيَ عَنْهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

804. హజ్రత్ మిఖ్దామ్ బిన్ మాదీ కరిబ్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా తాకీదు చేశారు : "బాగా వినండి! కోరలతో చీల్చే జంతువుగానీ, పెంపుడు గాడిదగానీ హలాల్ (ధర్మసమ్మతం) కావు. 'జిమ్మీ' పోగొట్టుకున్న వస్తువును ఎత్తుకోవటం కూడా మీ కొరకు సమ్మతం కాదు. ఒకవేళ ఆ వస్తువు యజమానికి దాని అవసరం అంతగా లేనట్లయితే ఫరవా లేదు." (అబూదావూద్)

సారాంశం

హదీసులో ముఆహిద్ (జిమ్మీ) అనే పదం వచ్చింది. 'జిమ్మీలు' అంటే ముస్లిం రాజ్యపాలకులతో శాంతి ఒప్పందం చేసుకున్న ముస్లిమేతరులు. వారి ధన, మాన, ప్రాణాలను కాపాడవలసిన బాధ్యత ముస్లిం రాజ్యపాలకునిపై ఉంటుంది. అందుకే వారు పోగొట్టుకున్న వస్తువుల విషయంలోనూ, వారి అజమాయిషీ నుండి తప్పిపోయిన పశువుల విషయంలోనూ పరిపాలకులు మరియు సామాన్య ముస్లింలు కూడా కడు జాగ్రత్తగా వ్యవహరించవలసి ఉంటుంది.

హదీసు ఉల్లేఖకులు

మిఖ్దామ్ (రజి). మిఖ్దామ్ బిన్ మాదీ కరిబ్ - బిన్ అమ్ర్ అల్ కిందీ. అబూ కరీమా లేదా అబూ యహ్యా మారుపేరు. సుప్రసిద్ధ సహాబి. సిరియాలో స్థిరపడ్డారు. ఈయన హదీసు సిరియా వాసులలో ప్రసిద్ధి చెందింది. హిజ్రీ 47వ యేట చనిపోయారు. అప్పటికి ఈయన వయస్సు 91.